

МОНГОЛ УЛСЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨНӨӨГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ, ГАДААД ЭДИЙН ЗАСГИЙН ОРЧИН

Улаанбаатар 2025

АНХААРУУЛГА:

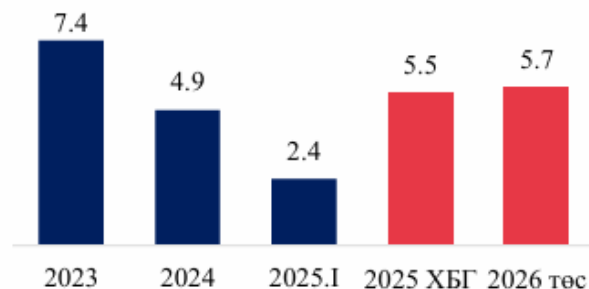
- Монгол Улсын 2026 оны төсвийн төслийг 9-р сарын 1-ний өдөр УИХ-д өргөн мэдүүлсэн.
- ТТБЗ-өөс энэхүү төсөлтэй холбоотой дүгнэлтийг 9-р сарын 15-ны дотор УИХ-д хүргүүлэх үүрэгтэй.
- Энэ удаагийн илтгэл, танилцуулгад ТТБЗ-ийн байр суурийг илэрхийлэхгүй, зөвхөн судлаачийн хувийн байр суурийг илэрхийлэх болно.

МОНГОЛ УЛСЫН 2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн төсөл:

Зураг 8. Эдийн засгийн өсөлт, хувиар

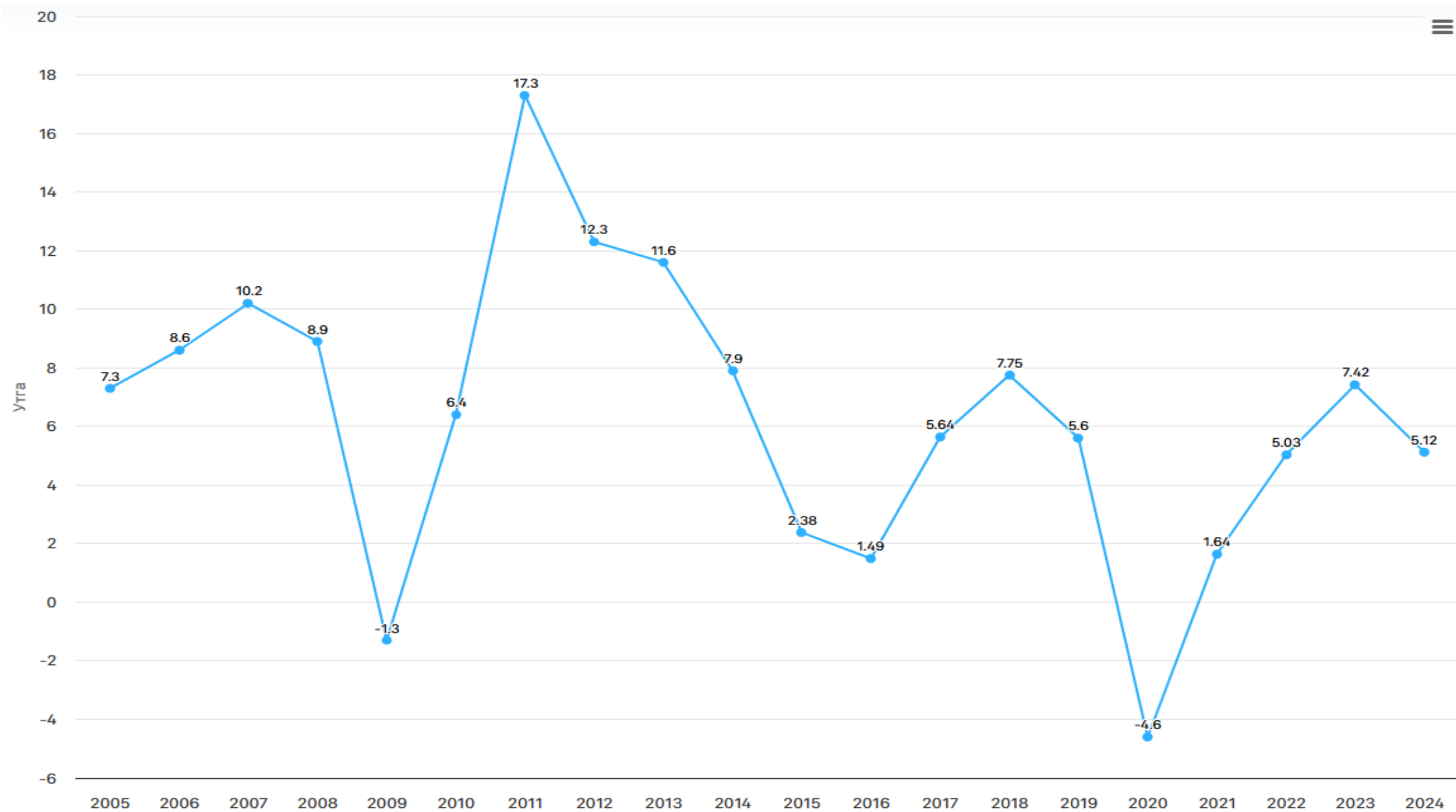

Эх сурвалж: УСХ, ЭЗХЯ-ны төсөөлөл
*УСХ-ны сарын туршилтын тооцоо

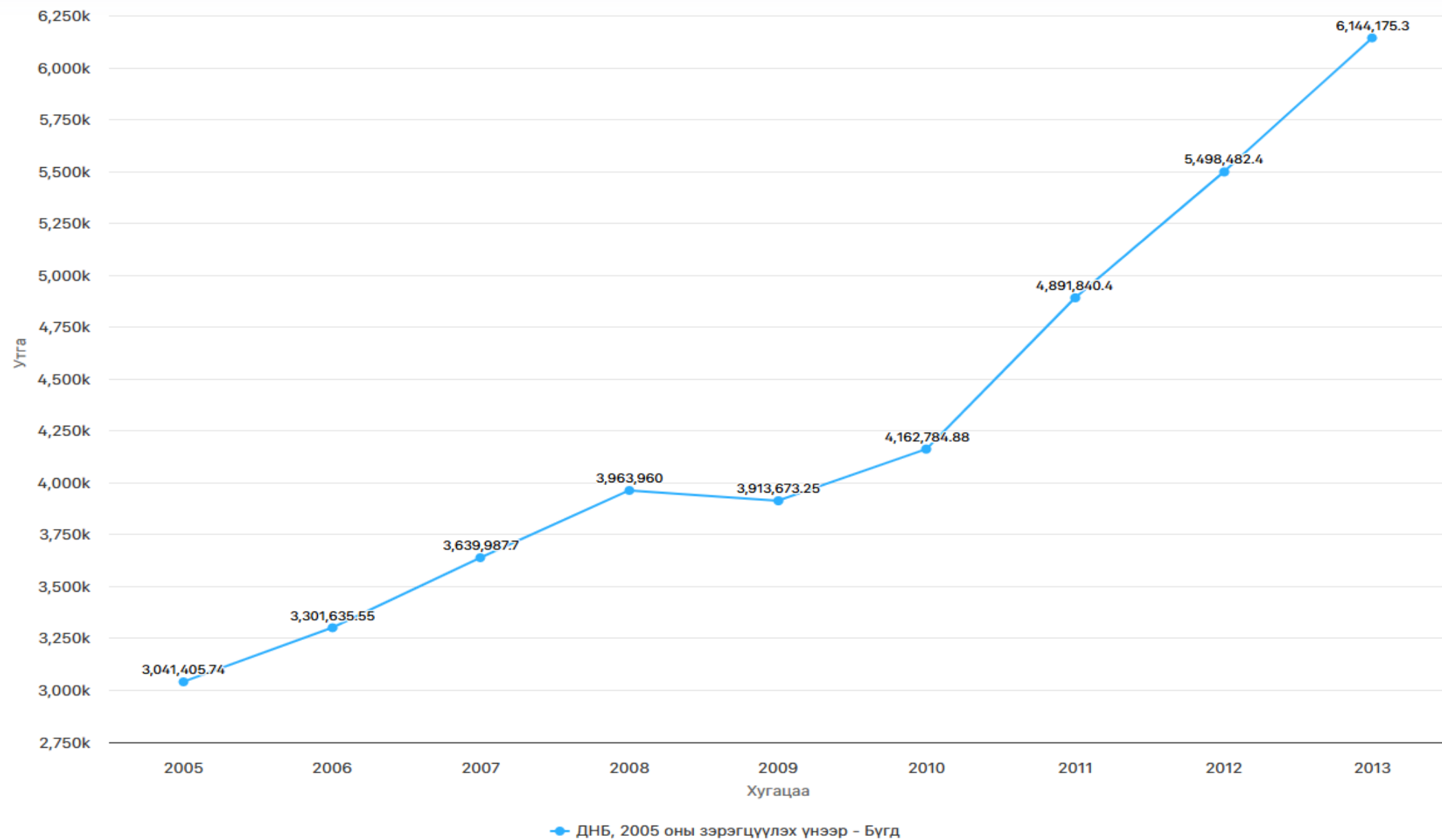
Хөдөө аж ахуй, уул уурхай, аж үйлдвэрийн салбарын идэвхжилийн нөлөөгөөр энэ онд эдийн засаг 5.5 хувиар өсөхөөр хүлээгдэж байна. 2025 оны I улиралд уул уурхайн өсөлт удааширч, түүнийг дагасан тээвэр, худалдааны салбарууд уналттай гарснаар эдийн засгийн өсөлт 2.4 хувьд хүрч удааширсан. Харин хөдөө аж ахуйн салбар сэргэж, үйлчилгээ, аж үйлдвэрийн салбар тогтвортой өссөн нь эдийн засгийн өсөлтөд голлох эерэг нөлөөтэй байлаа. Оны сүүлийн

хагаст нүүрсний экспорт сайжирч, зэсийн экспорт өндөр түвшинд хадгалагдахын зэрэгцээ Баянхөндийн алтны төсөл олборлолтоо эхлүүлж алт олборлолт нэмэгдсэнээр уул уурхай, тээвэр, үйлчилгээний салбаруудын өсөлт сайжрах төлөвтэй байна. Түүнчлэн, хөдөө аж ахуй, уул уурхайн салбаруудын идэвхжил боловсруулах үйлдвэрлэлийг тэтгэхээр байна.

Эдийн засгийн өсөлт, бууралт 2005-2024 онуудад:

ДНБ 2005 оны зэрэгцүүлэх үнээр, сая төгрөгөөр:

Өнгөрсөн жилүүдэд эдийн засгийн өсөлт, бууралтад нөлөөлсөн голлох хүчин зүйлс:

- Байгаль цаг уурын хүндрэл, ган зуд: 2001-2003, 2009-2010, 2016, 2023-2024;
- Дэлхийн зах зээл дэх түүхий эдийн үнийн өсөлт 2008-2011
- Гадаад хөрөнгө оруулалтын урсгалд гарсан өөрчлөлт
- Түүхий эдийн үнийн бууралт 2013-2016
- Халдварт өвчний тархалт, хөл хорио 2020-2021
- Томоохон төслүүдийн хэрэгжилтийн явц, түүний үр дүн
- ХАА-н салбарт хэрэгжүүлсэн Атрын аян хөтөлбөрийн үр нөлөө
- Геополитикийн өөрчлөлтийн улмаас гадаад худалдаанд үзүүлсэн сөрөг нөлөөлөл гэх мэт.

Ирэх жилүүдэд биднийг ямар эрсдэл хүлээж байгаа вэ?

1. Уур амьсгалын өөрчлөлт, түүнээс үүдэн гарч буй байгаль цаг уурын гамшигт, аюулт үзэгдлүүд, түүний хор уршиг;
2. Дэлхийн геополитикт гарч буй өөрчлөлт, Дэлхийн өнөөгийн оршиж дэг журам ба Дэлхийн шинэ дэг журмыг тогтоох хүсэл эрмэлзэлтэй улс орнуудын хоорондын тэмцэл, зөрчил;
3. Техник технологийн хувьсал, өөрчлөлт, түүний үр дагавраар аж үйлдвэрлэл, түүхий эдийн хэрэглээ, эрэлтэд гарч буй өөрчлөлт;
4. Геополитикийн өрсөлдөөн, худалдааны тарифын асуудлаас үүдсэн дэлхийн дахины худалдааны урсгал, түүхий эдийн эрэлт, нийлүүлэлтэд гарах өөрчлөлт.

Уур амьсгалын өөрчлөлт, гамшигт,
аюулт үзэгдлийн давтамж:

Дэлхийн Шинэ Дэг
журмыг тогтоох
эрмэлзэл, Өрнө ба
Дорнын хоорондын
зөрчил, өрсөлдөөн:

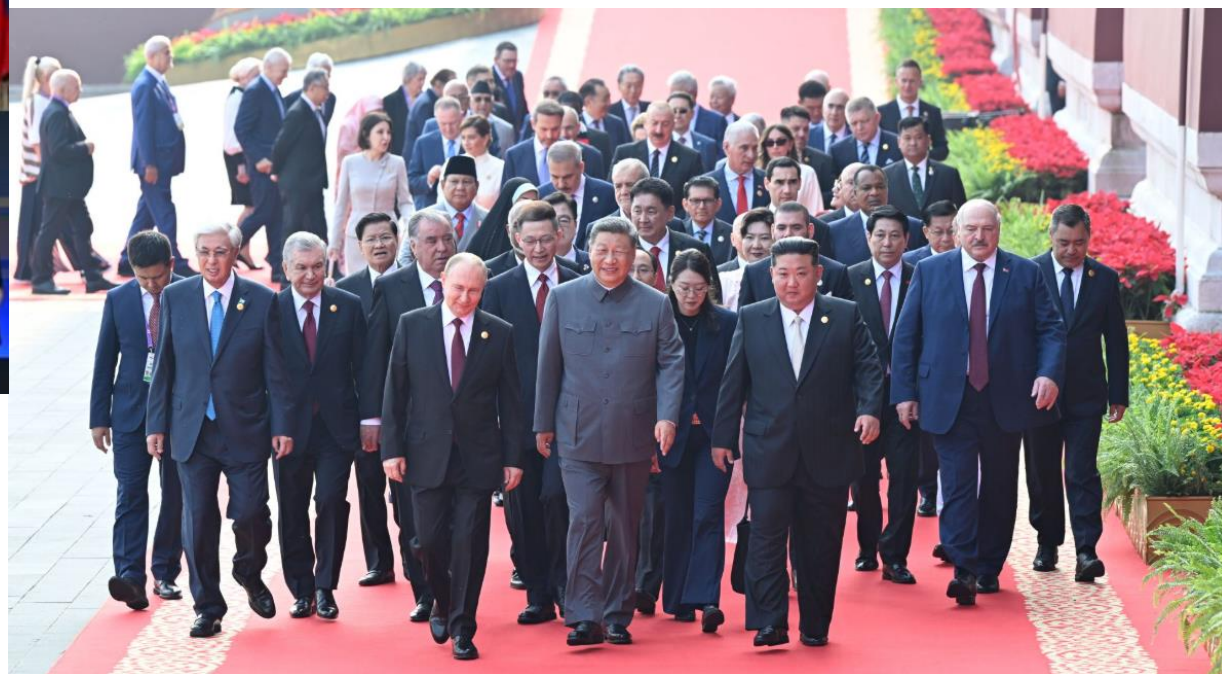
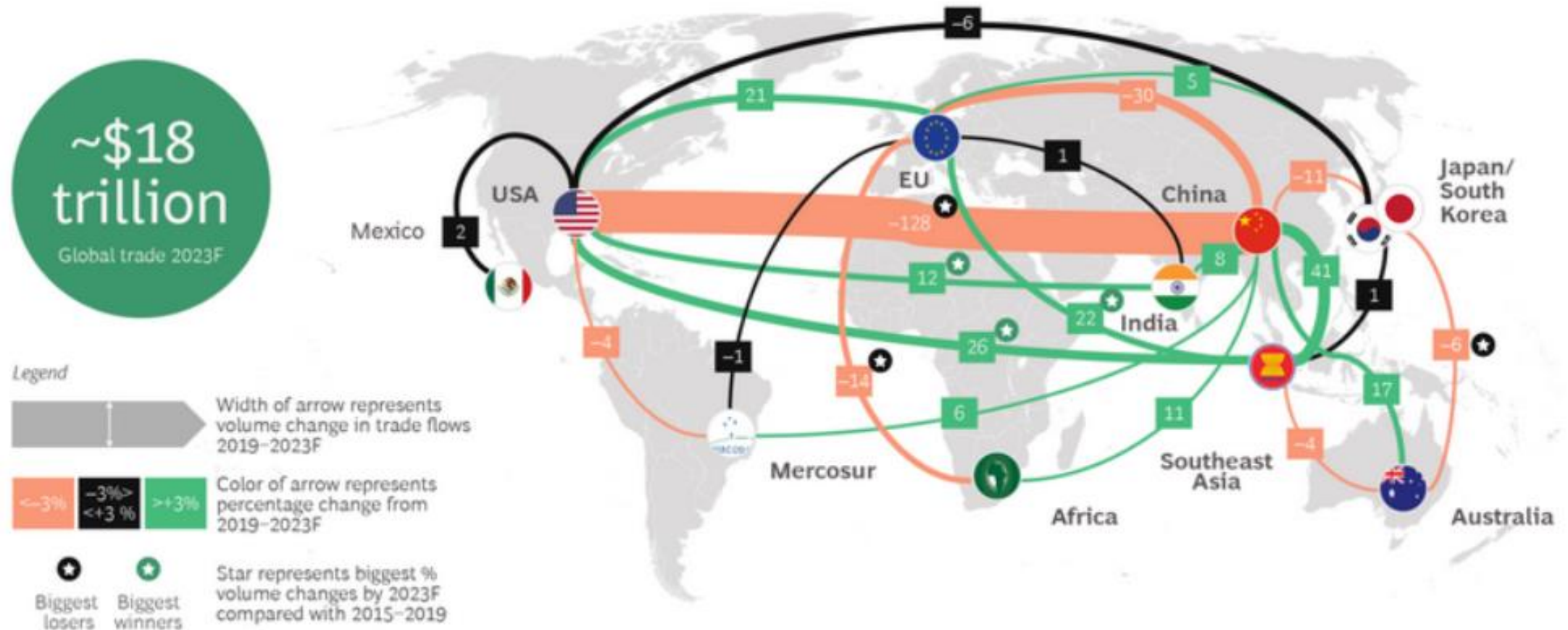

Exhibit 2 - Even If Trade Recovers by 2023, Expect Flows Between Blocs to Shift Dramatically

Change in volume of goods traded in major corridors from 2019 through 2023 under baseline scenario (\$billions)

Эх сурвалж: BCG Trade Finance model 2020, OECD, WEF, Boston Consulting Group

Монгол Улсын гадаад худалдааны үндсэн түншүүд:

БНХАУ		
	14 420.8	91.4%
Швейцар		
	745.0	4.7%
АНУ		
	166.4	1.1%
ОХУ		
	100.6	0.6%
Иран		
	66.3	0.4%
Бусад		
	284.4	1.8%

БНХАУ		
	4 671.0	40.2%
ОХУ		
	2 824.8	24.3%
ЯПОН		
	1 175.0	10.1%
АНУ		
	535.2	4.6%
БНСУ		
	482.3	4.2%
ХБНГУ		
	255.1	2.2%
Бусад		
	1 669.0	14.4%

Эх сурвалж: ҮСХ, Гаалийн Ерөнхий газрын гадаад худалдааны статистик

БНХАУ-ын эдийн засгийн цаашдын өсөлтийн төлөв, хөгжлийн бодлого зорилт:

Эх сурвалж: China National Bureau of Statistics, China's government annual work report 2024

Хятад улсын 14-р 5 жилийн төлөвлөгөө, зорилтууд:

Өвөр Монголын Өөртөө засах орны 14-р 5 жилийн төлөвлөгөө:

Chapter 25. Promoting a higher level of opening up

Deeply integrate into the joint construction of the "Belt and Road", fully participate in the construction of the China-Mongolia-Russia Economic Corridor, deepen practical cooperation in the fields of ecological environmental protection, international production capacity, infrastructure and other fields, vigorously develop the pan-port economy, and promote high-quality development with high-level opening-up.

Section 1. Promote infrastructure connectivity

Cooperate with the national construction of the upgrading and transformation of the Erenhot-Ulaanbaatar-Ulan-Ude Central Railway Railway. *Promote the construction of railway ports from Ganqimaodu to Gashun Suhaitu, Ceke to Xiberkulun and Zhuengadabuqi to Biqigetu.*

Cooperate with the state to promote the construction of cross-border highways from Ganqimaodu to Gashun Suhaitu to Taben Tolgai.

Accelerate the construction of international airport logistics parks such as Hohhot, cultivate routes to major cities in Russia and Mongolia, and achieve normal operation. Actively carry out cross-border power transmission construction and explore the multi-point interconnection of power between China and Mongolia. Strengthen the construction of regional international communication business entrances and exits in Hohhot, Hohhot international Internet transfer points, and international data dedicated lines.

Promote the construction of international optical cables to Mongolia, Russia, and Europe. Guide enterprises to set up overseas data centers and provide basic cloud services for the "Belt and Road" cooperation. Promote the opening of Ulangab and Tongliao airport ports, accelerate the construction of international air express centers such as Hohhot, and improve cargo distribution capacity.

Optimize the functions of Hohhot, Manzhouli and Erenhot exchange bureaus (exchange stations), support the construction of international express supervision centers, establish integrated facilities for the entry and exit of mail express, and improve cross-border delivery capabilities.

Өвөр Монголын Өөртөө засах орны 14-р 5 жилийн төлөвлөгөө:

Section 2. Coordinate the construction of open platforms

Clarify the functional positioning of key ports, optimize the integration and allocation of port resources, focus on building the main positions of dry port airports such as Manzhouli, Erenhot, and Hohhot, and improve the service support capacity of border ports such as Manzhouli, Gangimaodu, and Ceke.

Strengthen the development and opening platform, and promote the construction of Manzhouli and Erenhot National Key Development and Opening-up Pilot Zones. Improve the opening level of ports such as Ceke and Gangimaodu, and build growth points along the border.

Promote the development of Manzhouli and Erenhot Border Economic Cooperation Zones, support the construction of Manzhouli, Ordos and Hohhot Comprehensive Bonded Zones, and promote the agglomeration of high-end processing and manufacturing industries.

Accelerate the construction of bonded logistics centers in Bayannur, Ulanqab and Tongliao, and promote the upgrading of bonded logistics centers in Chifeng and Baotou to comprehensive bonded zones. Actively strive for the establishment of the China (Inner Mongolia) Pilot Free Trade Zone. Promote the construction of the China-Mongolia Erenhot-Zamen-Ude Economic Cooperation Zone. Support enterprises to participate in the construction of overseas economic and trade cooperation zones.

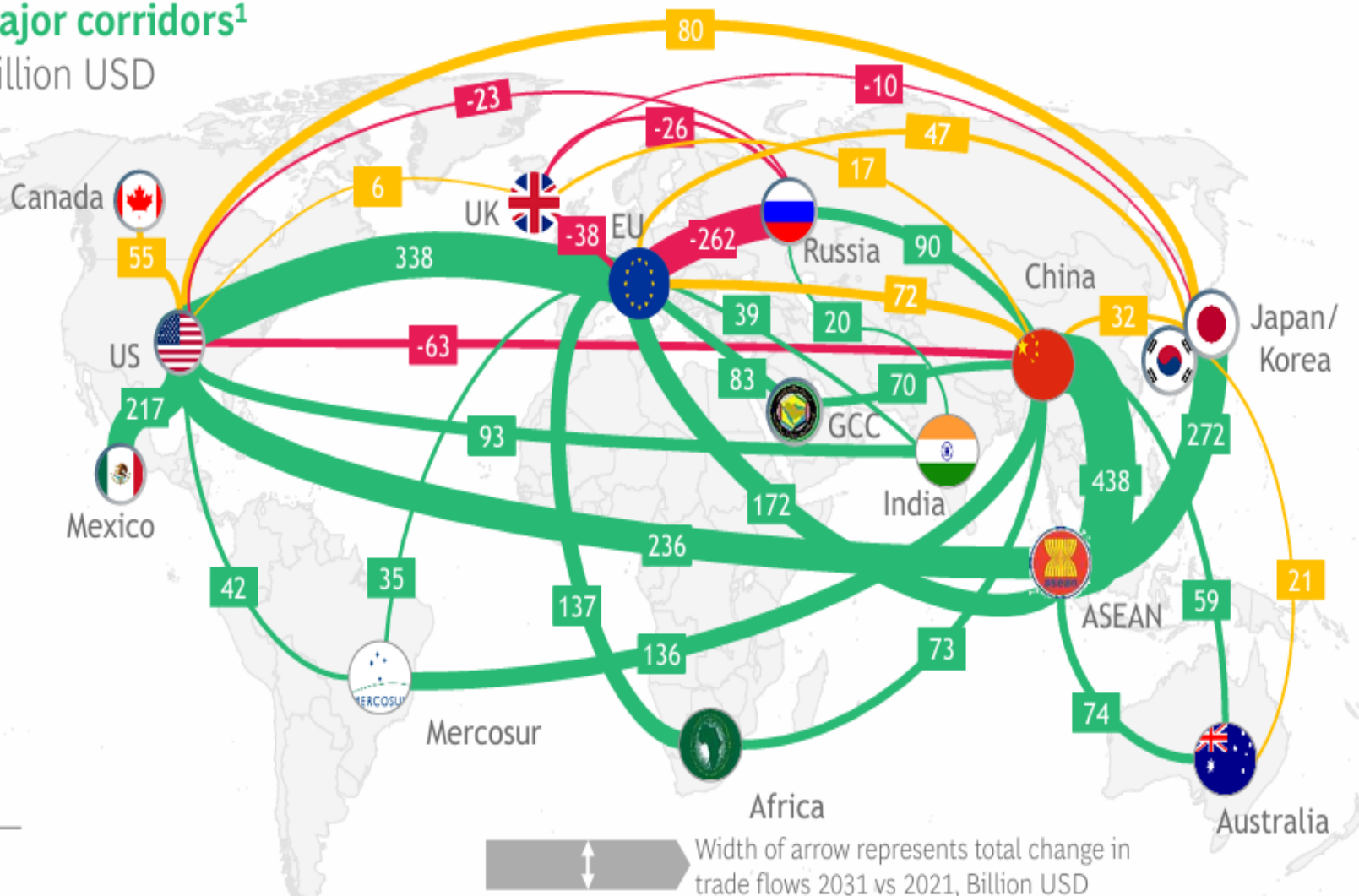
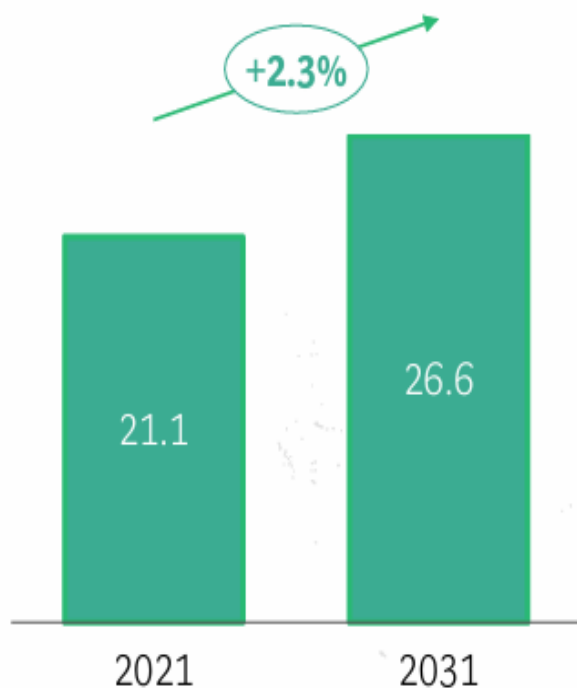
Дэлхий нийтийн худалдааны сүлжээ 2021 ба 2031:

Change in trade of goods, major corridors¹

2031 vs. 2021, constant 2021 Billion USD

Total global goods trade value

Trillion USD

1. Corridors in the map above represent ~46% of global trade.

Note: EU Intra-trade estimated to grow by 1.5T USD by 2031 CAGR 1.8%; inflation adjusted; BCG does not provide legal or regulatory advice.

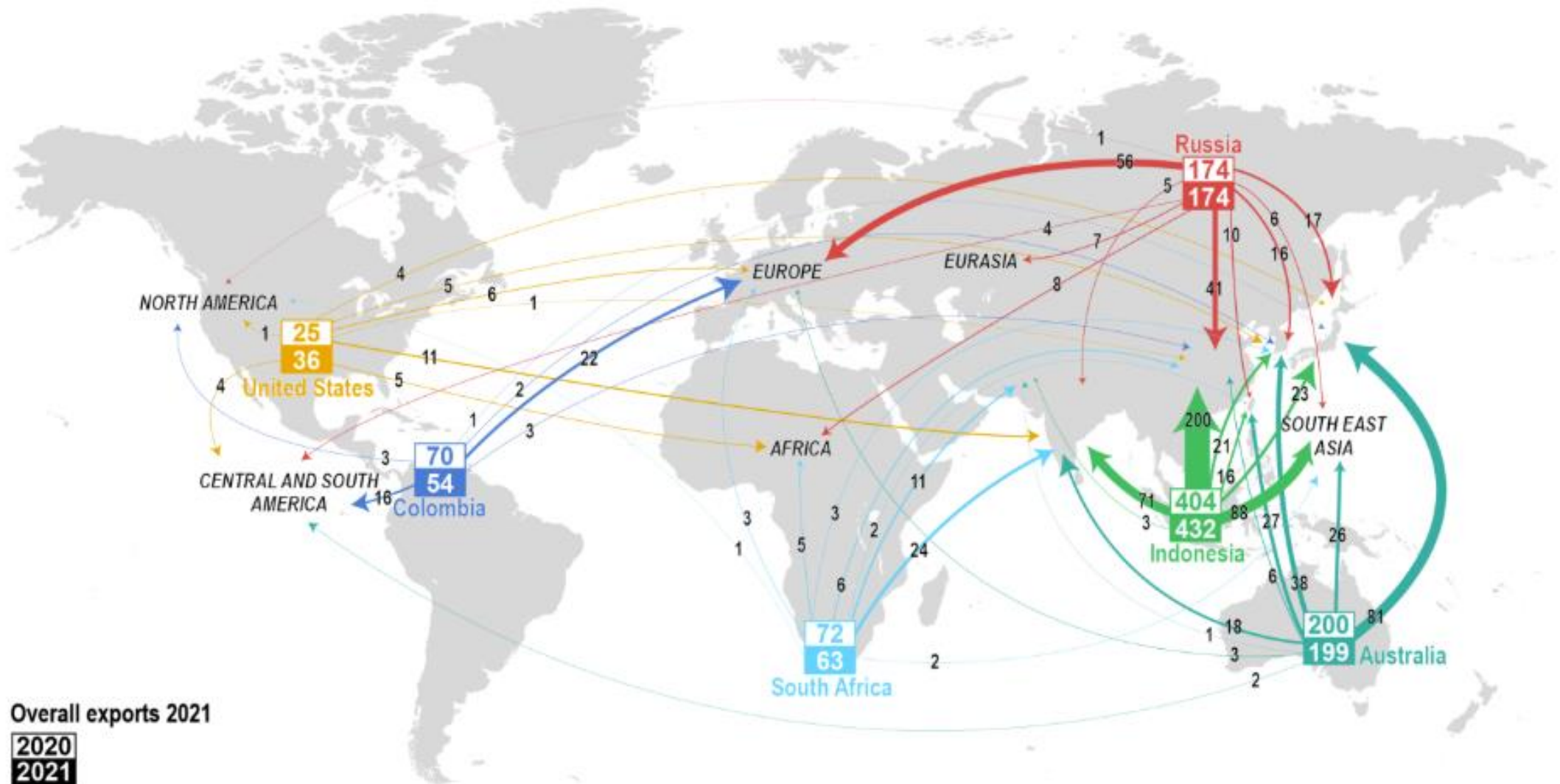
Source: UN Comtrade, Oxford Economics, IHS, WTO, BCG Global Trade Model 2022, BCG analysis

Color of arrow represents CAGR 2021-2031, %

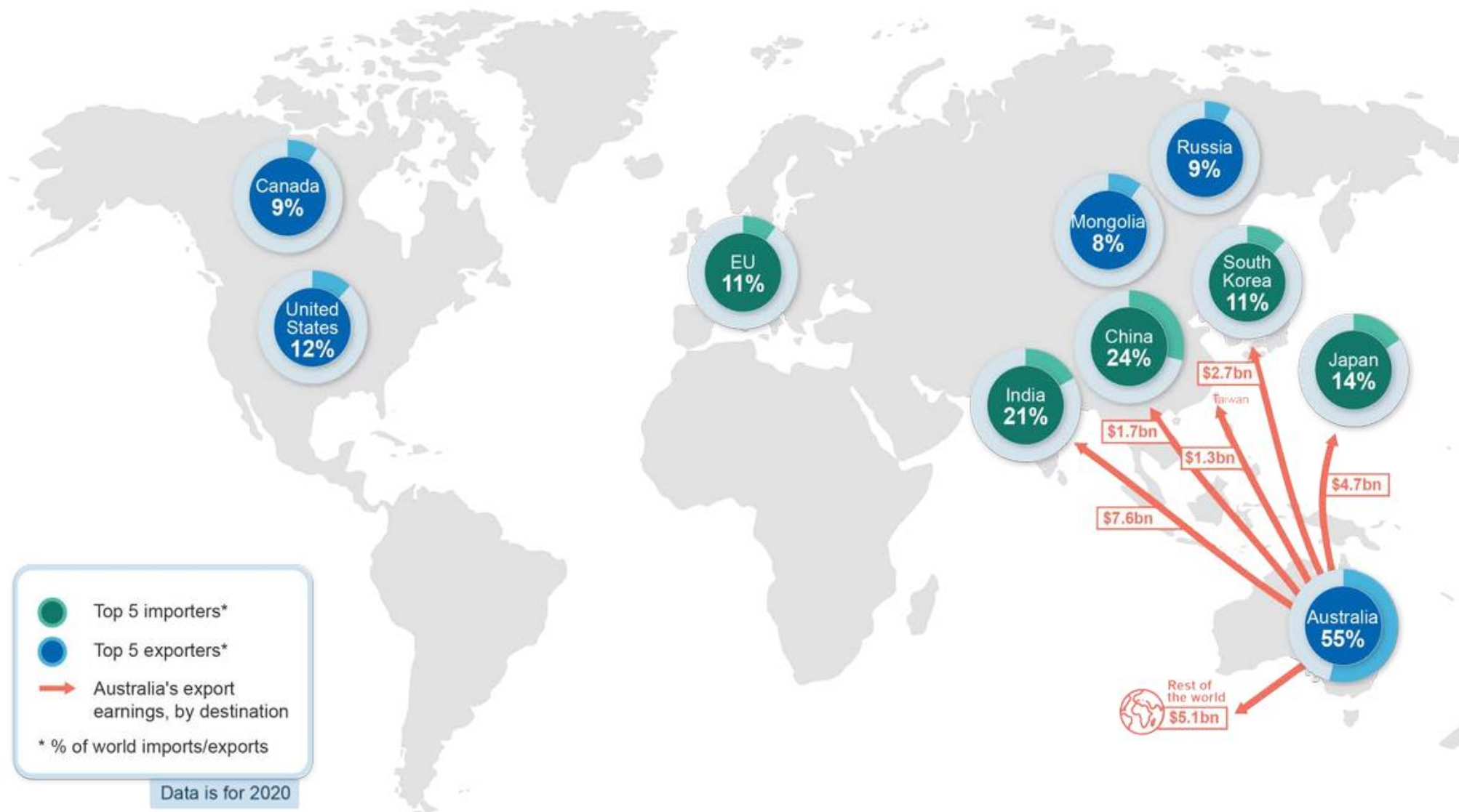
CAGR 2021-2031 (%)
<0%
0-2.3%
>2.3%

Коксжих нүүрсний олон улсын худалдааны урсгал 2021 онд:

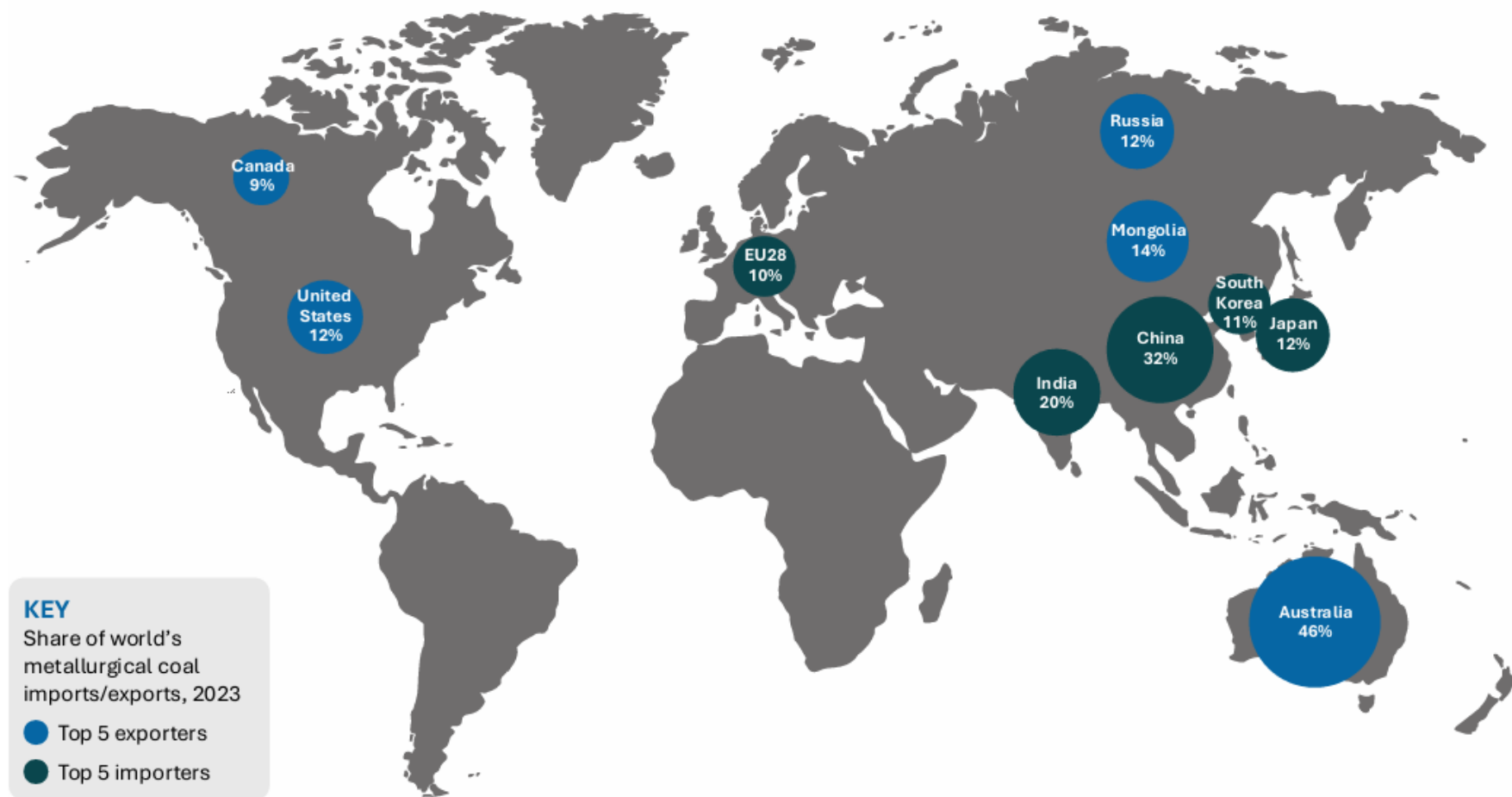
Main trade flows in the thermal coal market, 2021 (Mt)

Металлургийн нүүрсний экспорт, импорт 2020 онд:

Металлургийн нүүрсний экспорт, импорт 2023 онд:

Source: IEA; ABS

2020-23 Австрали улсын экспорт 9 пунктээр буурсан.

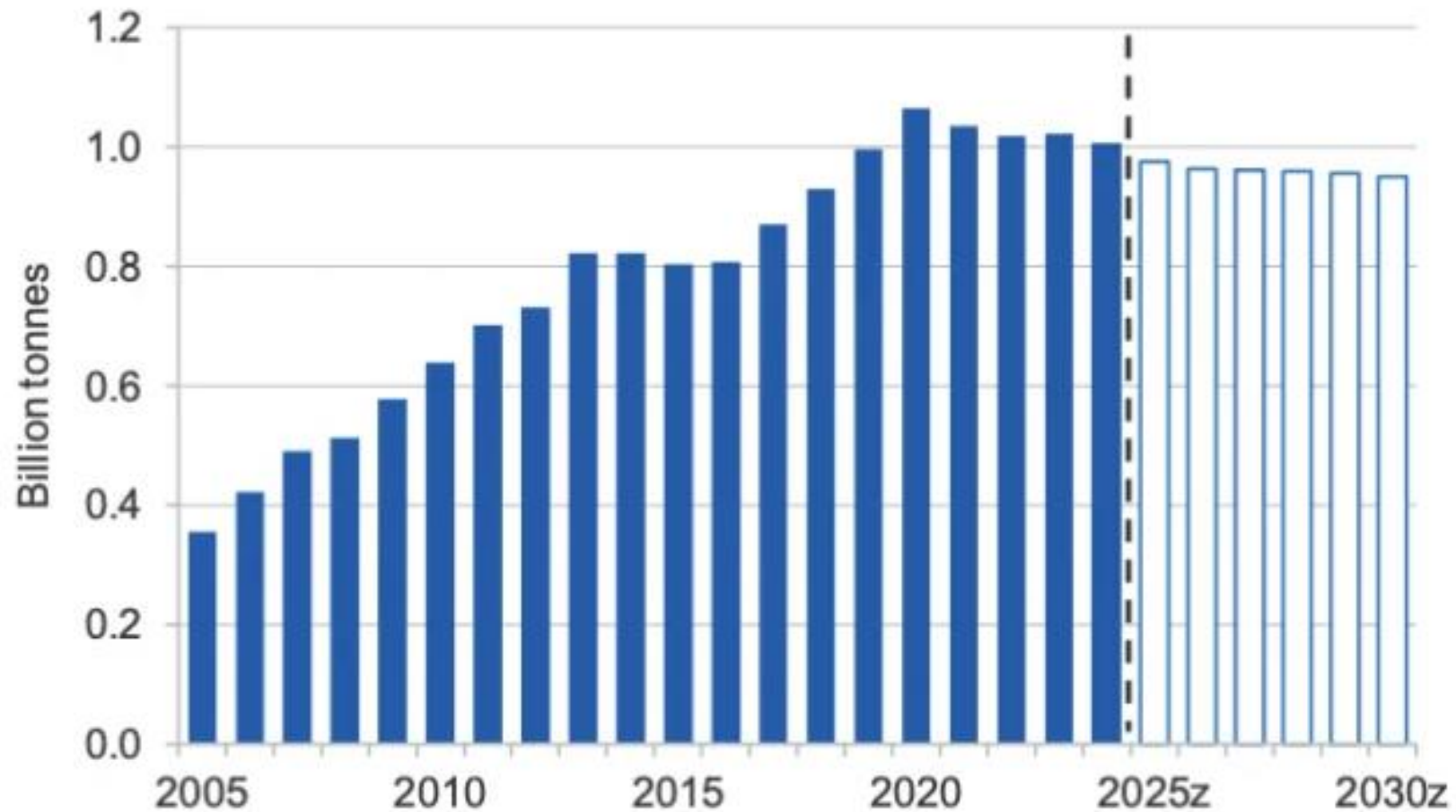
Энэ хугацаанд:

- Монгол Улсын экспорт 6 пунктээр,
- ОХУ-ын экспорт 3 пунктээр тус тус нэмэгджээ.

Цаашид энэ хандлагыг хэвээр хадгалж чадах уу?

Хятад улсын гангийн үйлдвэрлэл буурч байна:

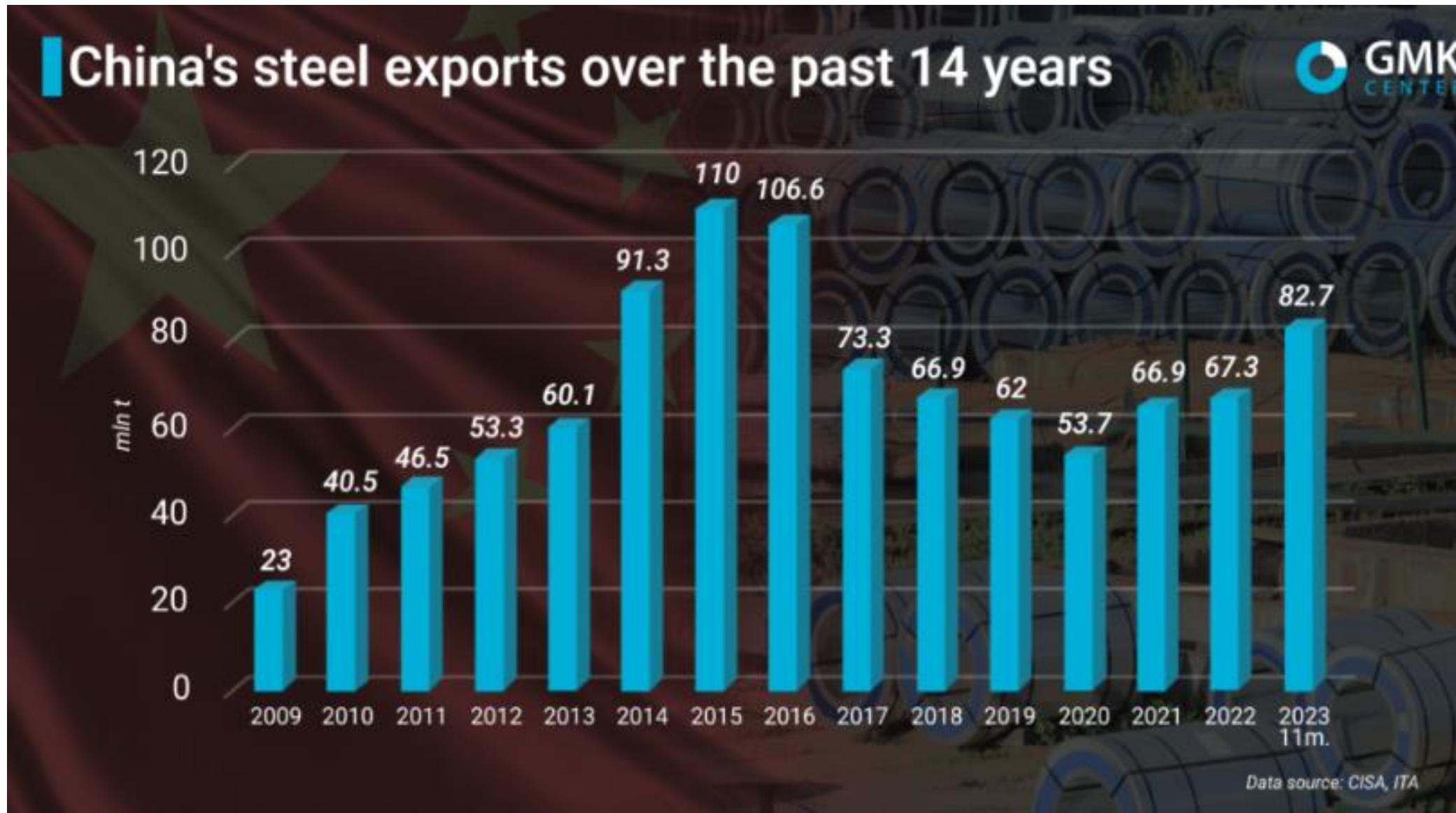
Figure 3.5: China's annual steel production

Note: z projections.

Source: Bloomberg (2025), DISR (2025)

Хятад улсын ган төмөрлөгийн экспорт 2009-2023

Эх сурвалж: GMK center.

Технологийн дэвшил ба нүүрсний хэрэглээ, бүтцэд гарч буй өөрчлөлт:

БНХАУ-ын Гузоу мужийн нутагт саяхан шинэ дулааны УС-ыг ашиглалтад оруулсан.

- ДЦС-ын хүчин чадал 600MW
- Нүүрсний шаталтаас гарах угаарын хийн ялгаруулалтыг 53 хувиар, хүхэр ба нитрийн хүчлийн ялгаруулалтыг 90 хувиар бууруулжээ.
- Бүрэн чадлаар ажиллахад жилдээ 2,8 тэрбум кВт/ц цахилгаан эрчим хүчийг үйлдвэрлэх чадалтай.

Гузоу мужийн Цахилгаан станцад нэвтрүүлсэн технологийн дэвшил:

- Энэхүү цахилгаан станцын бойлерыг шинэ технологийн дагуу буюу W хэлбэртэй бүрэн шаталт явагдах боломжтой байдлаар шинээр зохион бүтээжээ.
- Дэлхийн нүүрс хэрэглэж буй ЦС-ууд өнөөгийн байдлаар дунджаар 1кВт/ц цахилгаан үйлдвэрлэхэд 450-520 грамм нүүрсийг зарцуулдаг.
- Гужоу ЦС-ын түлшний зарцуулалт 284 гр буюу хуучин технологийн ЦС-уудаас 1.8 дахин бага нүүрсний зарцуулалттай, агаарын бохирдол маш багатай болжээ.

Төвөдийн ӨЗО-нд **Yarlung Tsangpo** хавцалд, Yarlung мөрөн дээр байгуулж буй өндөр хүчин чадлын усан цахилгаан станцын төсөл:

Уг УЦС-ын техникийн үндсэн үзүүлэлтүүд:

Төслийн өртөг: 1.2 их наяд юань буюу 167,0 тэрбум ам доллар (Three Gorges Dam HPP 242.0 bln yuan)

Хавцлын ус унах өндөр: 2,000 метр,

Хүчин чадал: 300 mega watt hours; цахилгаан үйлдвэрлэх. (Three Gorges Dam HPP 88.2 mega watt hours)

УЦС-ын далангийн дээд хэсэг далайн түвшнээс дээш 5,0 мян метрийн өндөрт байрлана.

Нүүрстөрөгчийн давхар ислийг бууруулах зорилт:

CHINA — Main climate targets	
2030 NDC target	
Formulation of target in NDC	China's updated NDC contains five overarching targets: 1. Peaking carbon dioxide emissions “before 2030” (up from the previous “around 2030 and making efforts to peak earlier”) and achieve carbon neutrality before 2060. 2. Lower carbon intensity by “over 65%” in 2030 from the 2005 level, (up from the previous “by 60–65%”). 3. Share of non-fossil fuels in primary energy consumption to “around 25%” in 2030, (up from “around 20%”). 4. Increase forest stock volume by around 6 billion cubic metres in 2030 from the 2005 level, (previously 4.5 billion cubic metres). 5. Increase the installed capacity of wind and solar power to over 1,200 GW by 2030 (new target).
Absolute emissions level in 2030 excl. LULUCF	13.9 GtCO ₂ e [26% above 2010]
Status	Submitted on 28 October 2021

Цаашид анхаарах асуудлууд, зөвлөмж:

- Хятадын зах зээл, үүний дотор Өвөр Монголын зах зээл, гангийн үйлдвэрлэл, экспортын байдлыг сайтар судлах;
- БНХАУ-ын болон Өвөр Монголын Өөртөө Засах орны 15-р таван жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдаж байгаа хөгжлийн зорилтууд, нүүрсний хэрэглээ, гангийн үйлдвэрлэл, дэд бүтцийн зорилтуудыг анхааралтай судлах;
- Өвөр Монгол, Шанси мужийн нүүрсний олборлолт, худалдааны талаар бодлого, зорилт, өнөөгийн байдлыг анхааралтай судлах;
- Хятад улсын төрийн бодлого, хөгжлийн зорилт хэрэгжиж нүүрсний хэрэглээ буурсан нөхцөлд 2030 оноос хойш нүүрсний олборлолт, экспортын ямар зорилт тавих вэ;
- АНУ-ын Засгийн газрын зүгээс гангийн үйлдвэрлэгч, экспортлогч орнуудад ногдуулж байгаа импортын татварын нөлөө, үр дагавар ирэх 2025 онд гангийн үйлдвэрлэл, худалдаанд хэрхэн нөлөөлөх.

Монгол улсыг 2026-2030 онд хөгжүүлэх таван жилийн төлөвлөгөө боловсруулахад анхаарах асуудлууд:

- Гадаад зах зээлийн орчин, түүнд гарч буй өөрчлөлт, цаашдын хандлагыг анхааралтай судлах, харгалзан үзэж төлөвлөх,
- Нэн тэргүүнд хөрөнгө оруулалт хийх шаардлагатай салбар, төслүүдийг оновчтой сонгож эрэмбэлэх,
- Салбарын яамд, орон нутгийн засаг захиргаа, ТӨҮГ-уудын дунд ажлын давхардал, хийдэгдэл үүсэх, харилцан уялдаагүй төсөл хэрэгжүүлэх явдлаас зайлсхийх,
- Өнөөг хүртэл тулгамдаад байгаа гэмт хэргийн гаралт, хүн амын дундах өвчлөл, ажилгүйдэл, агаарын бохирдол, ядуурлын үндсэн шалтгааныг арилгах, багасгахад чиглэсэн бодлогыг салбар хооронд маш сайн уялдаатай төлөвлөх,
- Хэрэгжүүлэх төслийн өртгийн тооцоолол, эдийн засгийн үнэлгээг үндэслэл сайтай тооцож боловсруулж байх.

АНХААРАЛ ТАВЬСАН
ЯВДАЛД БАЯРЛАЛАА.